

ÁRSSKÝRSLA 2005

UMHVERFISSTOFNUN

ÁRSSKÝRSLA 2005

EFNISYFIRLIT

INNGANGUR	3
HLUTVERK OG UPPBYGGING STOFNUNARINNAR	4
Skipurit og viðfangsefni	4
FJÁRMÁL OG REKSTUR	5
Starfsmannamál	7
NOKKRIR VIÐBURÐIR ÁRSINS 2005	8
Rjúpnaveiði hófst eftir friðun	8
Hvatningarátak um hóflega rjúpnaveiði	8
Útstreymi þrávirkra lífrænna efna í andrúmsloft	8
Starfsleyfi og eftirlit með oliubirgðastöðvum	9
Vátryggingar vegna bráðamengunartjóns	9
EMAS	9
Endurheimt votlendis	10
Norræn matvælaráðstefna	10
Borðæfing vegna viðbragðsáætlana um matarsýkingar	10
Varnarefni í matvælum	10
PCR greiningar veira í matvælum	11
Sannprófun 2ja aðferða við mælingar á sjúkdómsvaldandi örverum	11
Úr tjaldi í skála-styrkur frá breska sendiráðinu	11
Styrkir úr Pokasjóði Á.T.V.R og frá Ferðamálaráði Íslands	11
LEYFISVEITINGAR, UMSAGNIR OG STARFSLEYFISSKILYRÐI	12
NOKKUR VERKEFNI ÁRSINS 2005	13
Umhverfisfræðsla fyrir börn og unglinga	13
Þjóðgarðurinn Skaftafell	13
Matarsýklar og hópsýkingar	14
Eftirlitshandbók fyrir matvælaeftirlit	14
Vöktun eittraðra svifþörunga í hafinu við Ísland	15
Gæði baðvatns	15
Grænt bókhald fyrirtækja	16
Samningur um alþjóðaverslun með tegundir dýra og plantna í útrýmingarhættu	16
Umhverfismat 2005	17
Útreikningar arðs vegna hreindýraveiða tengdir gagnagrunni	17
Endurbætur á skilavef og gagnasafnskerfi	17
ÚTGÁFA UMHVERFISVÍSA HJÁ UMHVERFISSTOFNUN	18
STARFSMANNAFÉLAG UMHVERFISSTOFNUNAR	19
VIÐAUKAR	20

UST-2006:04

Hönnun, umbrot og prentun: Gutenberg

Ljósmyndir: Snævarr Guðmundsson, Kristján Maack,
Jóhann Óli Hilmarsson auk starfsmanna Umhverfisstofnunar

Forsíðumynd: Árni Bragason

INNGANGUR

Umhverfisstofnun hefur nú lokið þriðja starfsári sínu. Verklag hefur mótast mikið á þessum þremur árum, en enn er þó fullsnemmt að segja að verksvið og verkferlar séu komin í fastar skorður.

Starfsárið var annasamt eins og kemur fram í ársskýrslunni, enda eru þeir málaflokkar sem Umhverfisstofnun kemur að, stöðugt að verða umfangsmeiri í samfélaginu. Eðli máls samkvæmt fer mikill og aukinn kraftur í afgreiðslu stjórnsýslumála, svo sem leyfisveitingar og eftirfylgni með þeim. Ennfremur hefur starfsemi hvað varðar náttúruvernd og rekstur friðlýstra svæða aukist hraðfara með auknum fjárveitingum.

Ríkisstjórnin ákvað á síðasta ári að sameina flestar rannsóknarstofur á hennar vegum sem starfa að matvælarannsóknunum. Tillögur gera ráð fyrir að rannsóknarstofa Umhverfisstofnunar verði þar með. Umhverfisstofnun leggur mikla áherslu á að framtíðarskipan þessara mála verði með þeim hætti að stofnuninni verði gert kleift að fá þær upplýsingar úr opinberum eftirlitsrannsóknunum sem hún þarf til að geta sinnt lögboðnu hlutverki sínu á sviði matvælaöryggis.

Hvað varðar innra starf kom endurgerð starfsmannahandbók út á síðasta ári. Umhverfisstofnun leggur metnað sinn í að vera með virka starfsmannastefnu, enda er starfsfólkið sú auðlind sem hún byggir starf sitt á. Þá var að mestu lokið við gerð höfuðgæðahandbókar sem ætlunin er að innleiða á yfirstandandi ári.

Mikið starf var unnið í fræðslumálum á árinu þar sem stofnunin lítur svo á að ein virkasta leið til hreinna umhverfis, öruggari matvæla og umgengni í sátt við náttúruna sé að upplýsa almenning, fyrirtæki og stjórnvöld um hvað er í húfi og hvaða leiðir komi að gagni.

Hlutverk Umhverfisstofnunar markast af um 40 lögum. Þeirra helst eru lög nr. 90/2002 um Umhverfisstofnun, nr. 44/1999 um náttúruvernd, nr. 52/1988 um eiturefni og hættuleg efni, nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda, nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir, nr. 15/1994 um dýravernd, nr. 93/1995 um matvæli, nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum og nr. 55/2003 um meðferð úrgangs. Reglugerðir sem tiltaka hlutverk stofnunarinnar eru um 230. Mér er til efs að nokkur önnur ríkisstofnun hafi jafn víðfeðmt hlutverk og Umhverfisstofnun. Hið yfirgripsmikla hlutverk Umhverfisstofnunnar er að hluta til samræmis við þá þróun er á sér stað innan vestrænnar stjórnsýslu, og kemur meðal annars fram í regluverki sem fylgir samningnum um Evrópska efnahagssvæðið, þar er þróunin sú að ríkisvaldið dregur sig sífellt meira úr virkri þátttöku í atvinnulífinu, en fylgist með að framkvæmd sem varðar almannahagsmuni sé í samræmi við lög og reglur. Í raun þýðir þetta að stjórnsýsluverkefni sem atvinnuráðuneyti og undirstofnanir þeirra hafa sinnt, hafa orðið almennari og færst til ráðuneyta og stofnana sem eru ekki bundin hagsmunum tiltekinnar atvinnugreinar.

Verkefni stofnunarinnar sem eru annars vegar til komin vegna innlendra áherslna og hins vegar vegna samningsins um Evrópska efnahagssvæðið hafa vaxið hraðar en fjárveitingar. Þetta þýðir að vinnuálag á starfsmönnum er orðið mjög mikið og veldur því að svigrúm stofnunarinnar til að bæta við sig verkefnum er sem næst horfið.

Það var í ljósi þess sem undirritaður óskaði, í samráði við ráðuneytið, eftir stjórnsýsluendurskoðun á starfi stofnunarinnar. Við því var orðið og það er von okkar hjá stofnuninni að sú endurskoðun megi leiða til þess að verklag verði bætt, en ekki síður hitt að fjármunir til verka verði í samræmi við verkefni sem búið er að fela stofnuninni.

Mars 2006
Davíð Egilson

HLUTVERK OG UPPBYGGING STOFNUNARINNAR

Umhverfisstofnun starfar samkvæmt lögum nr. 90/2002 um Umhverfisstofnun. Hlutverk hennar er að stuðla að velferð almennings með því að beita sér fyrir heilnæmu umhverfi, öruggum neysluvörum og verndun og sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda. Umhverfisstofnun heyrir undir umhverfisráðuneytið.

- **Heilnæmt umhverfi** – að athafnir mannsins og þau efni sem hann notar og framleiðir spilli ekki að óþörfu auðlindum landsins og vistkerfi.
- **Öryggi neytenda** – að matvæli, aðrar neyslu- og efnavörur valdi ekki heilsutjóni, slysum á fólki eða mengun.
- **Sjálfbær nýting** – að ekki sé gengið á rétt viðkomandi kynslóða til lífsgæða.

Skipurit og viðfangsefni

Sviðaskipting innan stofnunarinnar endurspeglar meginlinur í verkefnum. Innan sviða starfa fageiningar um einstök málefni. Sum málefni ganga þvert á nokkur eða öll svið stofnunarinnar.

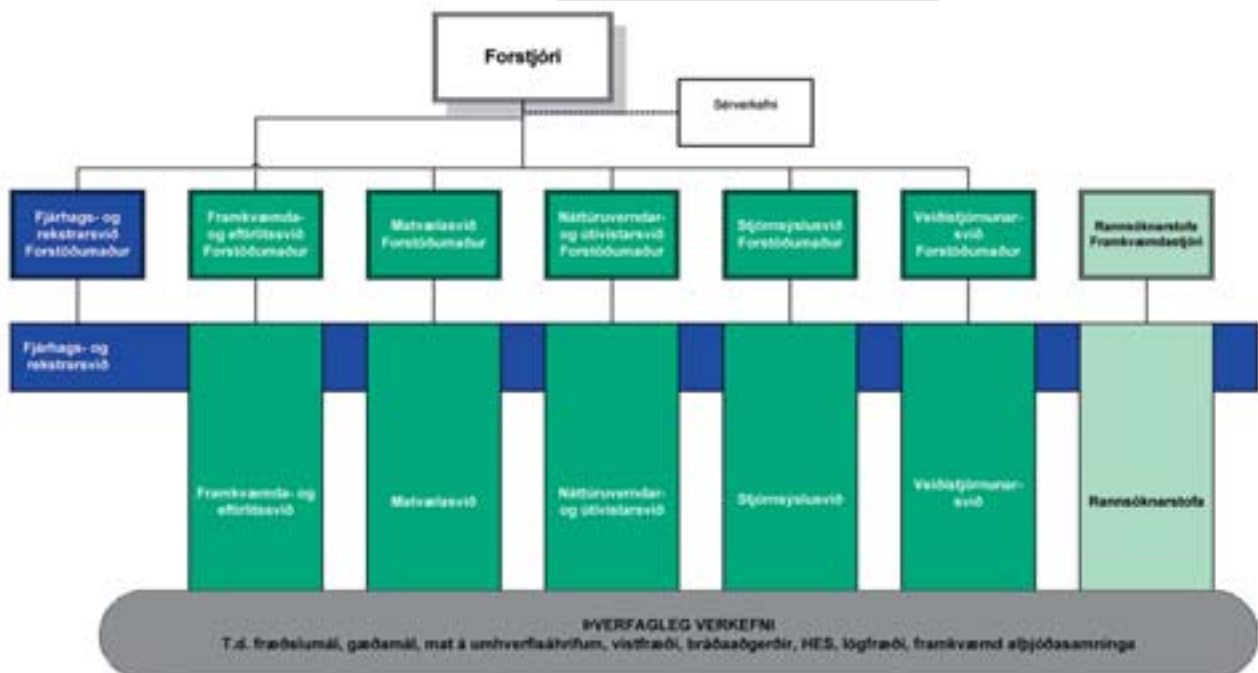
- **Fjárhags- og rekstrarsvið**. Fjármála- og eignaumsýsla, starfsmannahald, fræðslumál, gæðamál og almennur rekstur stofnunarinnar. Fjárhags- og rekstrarsvið er stoðsvið við önnur svið stofnunarinnar.
Forstöðumaður: Þórey I. Guðmundsdóttir.
- **Framkvæmda- og eftirlitssvið**: Ráðgjöf og framfylgd laga og reglugerða á sviði mengunarvarna, efnavöru, hollustuhátta og náttúruverndar. Umsjón með umhverfsvöktun.
Forstöðumaður: Helgi Jensson.
- **Matvælasvið**: Reglugerðir, leyfisveitingar, forvarnir, fræðsla og

eftirlit á sviði matvæla og erfðabreyttra lífvera.

Forstöðumaður: Elín Guðmundsdóttir.

- **Náttúruverndar- og útivistarsvið**: Undirbúningur og framkvæmd friðlýsinga, rekstur þjóðgarða og friðlýstra svæða.
Forstöðumaður: Árni Bragason.
- **Stjórnsýslusvið**: Reglugerðir, umsagnir, útgáfa starfsleyfa og annarra leyfa á sviði dýraverndar, efna og efnavöru, mengunarvarna og náttúruverndar.
Forstöðumaður: Sigurbjörg Gísladóttir.
- **Veiðistjórnunarsvið**: Yfirumsjón með fuglaveiðum og veiðum á landspendýrum. Útgáfa veiðikorta.
Forstöðumaður: Áki Á. Jónsson.
- **Rannsóknarstofa**: Eftirlit mælingar og öryggisþjónusta á sviði matvæla-, neyslu- og nauðsynjavara og mengunar. Sjálfstæð hvað varðar þann hluta er snýr að samkeppnisrekstri.
Framkvæmdastjóri: Viggó Þ. Marteinson.

Fjöldi þverfaglegra verkefna eru unnin á stofnuninni. Þessi verkefni eru ekki afmörkuð við einstök svið og eru t.d. lögfræðimál, gæðamál, skil upplýsinga til erlendra samninga, bráðaviðbrögð, umsagnir um mat á umhverfisáhrifum, lífríkismál auk samskipta við Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga.

FJÁRMÁL OG REKSTUR

Umhverfisstofnun fær bókhaldsþjónustu hjá Fjársýslu ríkisins, en vegna anna hefur Fjársýslan ekki lokið uppgjöri þegar þetta er skrifað (11. mars 2005) og sýna neðangreindar tölur ekki endanlegt uppgjör.

Heildarvelta Umhverfisstofnunar miðað við óstaðfest uppgjör fyrir árið 2005 er um 824,7 m kr. Þar af eru sértekjur um 201,2 m kr, ríkistekjur um 6,5 m kr. og markaðar tekjur um 82,4 m kr. Helstu sértekjur stofnunarinnar eru tjaldleiga í þjóðgörðum, örveru- og efnarannsóknir fyrir fyrirtæki og Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga auk útseldrar vinnu sérfræðinga. Mengunareftirlitsgjöld teljast til ríkistekna og leyfi vegna hreindýraveiða, veiðikortaleyfi og útgáfa starfsleyfa flokkast sem markaðar tekjur.

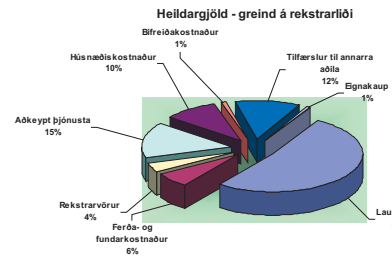
Þegar litið er til skiptingu gjalda hjá stofnuninni er launakostnaður langstærsti gjaldaliðurinn eða um 51%. Aðkeypt þjónusta er um 15%, sem stafar m.a. af uppbyggingu á Gljúfrastofu í þjóðgarðinum Jökulsárgljúfur. Húsnæðiskostnaður er 10%. Tilfærslur til annarra aðila eru m.a. arðgreiðslur til hreindýrabænda, endurgreiðslur til sveitarfélaga vegna refa- og minkaveiða auk annarra greiðslna.

Áætlaður afgangur á rekstri stofnunarinnar af fjárheimild fyrir árið 2005 er 28 m kr. en höfuðstóll yfir áramót er 10,9 m kr. Þess ber að geta að uppgjör rekstrarreiknings fyrir árið 2005 fylgir sömu framsetningu og Ríkisendurskoðun hefur notað við uppgjör stofnunarinnar. Sú framsetning sýnir hins vegar ekki raunsanna mynd af fjárhagsstöðu stofnunarinnar. Inni í uppgjörinu er innstæða í sjóðum sem stofnunin hefur umsjón með en hefur ekki áhrif á rekstur hennar. Þá koma fjármunir og fjárheimildir sem stofnunin hefur fengið vegna verkefna inn í fjárheimild 2005, en eftir er að gjaldfæra útgjöldin á móti sem stofnað verður til á árinu 2006. Þegar litið er til þessara þátta er líklegt að eiginfjárstaða stofnunarinnar verði neikvæð um 23,0 m kr. í árslok. Miðað við óstaðfest uppgjör hefur Umhverfisstofnun tekist að bæta eiginfjárstöðuna um 7,0 m kr. vegna rekstrahalla sem myndaðist árið 2004. Það er í samræmi við áætlanir stofnunarinnar.

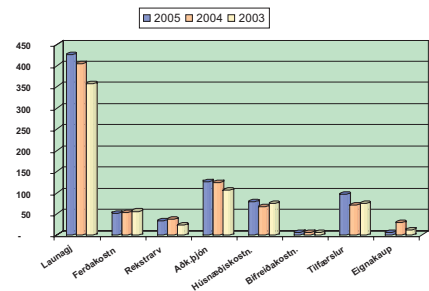
Meðfylgjandi skifurit sýnir skiptingu heildargjalda árið 2005 greind á rekstrarliði.

Auk þess eru súlurit sem sýna skiptingu tekna og gjalda hjá stofnuninni árin 2003 til 2005.

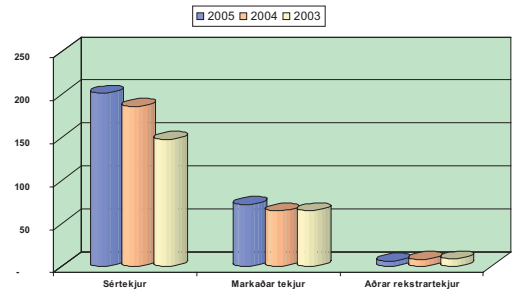
Stofnunin hefur umsjón með um 40% Evrópugerða sem Ísland hefur skuldbundið sig til að innleiða og skýrir það að hluta til háan ferðakostnað stofnunarinnar, sem er um 6% af heildarkostnaði. Meðfylgjandi er súlurit sem sýnir fjölda Evrópugerða sem komnar eru inn í EES samninginn og stofnunin sér um.

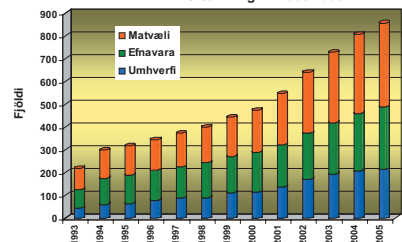
Rekstrargjöld UST í m.kr.

Tekjur UST í m.kr.

EB gerðir sem teknar hafa verið inn í EES-samninginn 1993-2005

REKSTRARREIKNINGUR FYRIR ÁRIÐ 2005

(BRÁÐABIRGÐARTÓLUR)

TEKJUR:	(þús. kr.)	2005	2004
Sértekjur		201.199	186.106
Markaðar tekjur		82.418	64.626
Aðrar rekstrartekjur		6.468	7.926
Tekjur samtals		290.085	258.658
GJÖLD:			
Launagjöld og launatengd laun		425.925	405.168
Ferða- og fundarkostnaður		51.985	53.114
Rekstrarvörur		32.962	36.767
Aðkeypt þjónusta		125.859	124.665
Húsnæðiskostnaður		78.321	66.587
Bifreiðakostnaður		6.522	6.534
Tilfærslur		96.159	70.452
Rekstrargjöld samtals		817.733	763.287
Eignakaup		5.585	29.022
Gjöld samtals		823.318	792.309
Fjármunatekjur og (fjármagnsgjöld)		1.375	1.662
Tekjuafgangur (tekjuhalli) fyrir fjárheimild		(534.608)	(535.313)
Framlag ríkissjóðs		562.700	518.600
Tekjuafgangur (tekjuhalli) ársins		28.092	(16.713)
Höfuðstóll í árslok			
Fjárheimild flutt frá fyrra ári		(17.174)	(461)
Fjárheimild flutt yfir á næsta ár		10.918	(17.174)

Þess ber að geta að uppgjör rekstrarreiknings fyrir árið 2005 eins og það er fram sett sýnir ekki raunsanna mynd af fjárhagsstöðu Umhverfisstofnunar. Sjá skýringar í texta.

STARFSMANNAMÁL

Í árslok 2005 voru starfsmenn stofnunarinnar 85 að tölu, 45 konur og 40 karlar. Ársverk voru rúmlega 82. Starfsmannavelta ársins var 8% sem er þremur prósentum hærra en árið áður. Þetta skýrist af því að tveir starfsmenn fóru á eftirlaun og einn í tveggja ára launalaust leyfi. Fjölgun starfsmanna frá upphafi stofnunarinnar hefur aðallega verið á landsbyggðinni. Við myndun stofnunarinnar voru stöðugildi á landsbyggðinni 7,5 en eru í árslok 2005 orðin 15.

Landverðir og verkamenn eru ráðnir yfir sumarmánuðina í störf í þjóðgördum og á friðlýstum svæðum. Samtals unnu 44 sumarstarfsmenn hjá Umhverfisstofnun árið 2005. Þessu til viðbótar hefur orðið mikil fjölgun sjálfbóðaliða í þjóðgördum og á friðlýstum svæðum sem eru ekki inni í ofangreindum tölum.

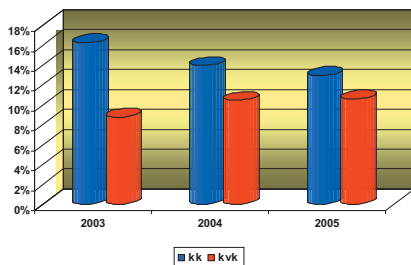
Menntunartig starfsmanna stofnunarinnar er frekar hátt, um 71% starfsmanna hafa lokið námi á háskólastigi og meðalaldur starfsfólks stofnunarinnar í árslok 2005 er 44,7 ár.

Í starfsmannastefnu stofnunarinnar kemur fram að hún metur endurmenntun starfsmanna mikils og þar er miðað við að 1% af heildarlaunum fari í endurmenntun. Stofnunin hefur gert betur en þetta og leggur 3,3% af heildarlaunakostnaði í endurmenntun starfsmanna sinna. Eitt af þeim fræðsluverkefnum sem stofnunin stendur fyrir er fyrirlestrarröð yfir vetrarmánuðina fyrir starfsfólk. Gestafyrirlesarar koma úr atvinnulífinu auk þess sem starfsmenn stofnunarinnar hafa kynnt verkefni sín fyrir samstarfsfólki sínu.

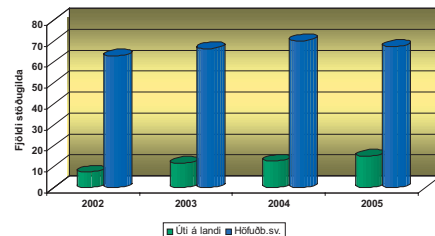
Stofnunin hefur sett sér jafnræðisstefnu sem unnið er eftir. Þegar litið er til kynjahlutfalls millistjórnenda frá stofnun Umhverfisstofnunar kemur í ljós að konum í röðum millistjórnenda hefur fjölgað úr 7 í 9 á tímabilinu og körlum í sömu stöðum hefur fækkað úr 13 í 11.

Meðfylgjandi eru nokkur gróf sem sýna kennitölur varðandi starfsmenn

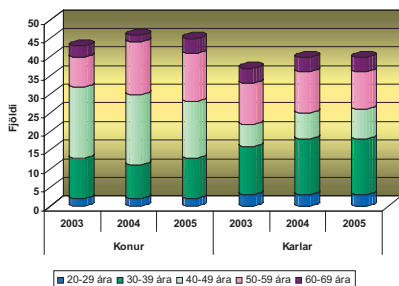
Breyting á kynjahlutfalli millistjórnenda UST m.t.t. heildarstarfsmannafjölda

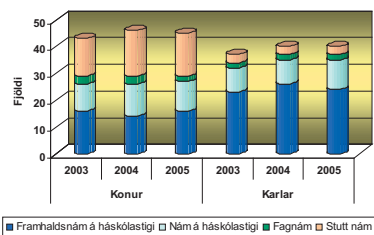
Mannaflapróun UST - samanburður höfuðborgarsvæðið og landsbyggðin

Próun aldurs starfsfólks Umhverfisstofnunar eftir kyni

Próun menntunar starfsfólks Umhverfisstofnunar eftir kyni

NOKKRIR VIÐBURÐIR ÁRSINS 2005

RJÚPNAVEIÐI HÓFST EFTIR FRÍÐUN

Árin 2003 og 2004 ákvað þáverandi umhverfisráðherra að heimila ekki rjúpna-veiðar í ljósi ástands stofnsins. Friðunin hafði umtalsverð áhrif á starfsemi og gagnasöfnun Umhverfisstofnunar og rauf vöktun á veiðitölum allra fugla- tegunda sem hafði fram að þessu verið samfelld frá árunum 1995 til 2002. Í kjölfar ákvörðunar umhverfisráðherra haustið 2005 um afnám alfriðunar rjúpu kom til kasta Umhverfisstofnunar að koma með tillögu til stjórnvalda um hvaða veiðistjórnunaraðgerðum skyldi beitt. Tillögurnar fólust í að setja sölubann á rjúpu og rjúpnaafurðir, stytta veiðitímabilið, halda áfram friðun Reykjanesskagans og hrinda úr vör hvatningarátaki að erlendri fyrirmynd meðal skotveiðimanna um hóflega rjúpnaveiði. Ráðherra byggði ákvörðun sína á tillögum Umhverfisstofnunar, en ákvað að stytta ekki veiðitímann.

HVATNINGARÁTAK UM HÓFLEGA RJÚPNAVEIÐI

Hvatningarátak umhverfisráðuneytis var unnið í samstarfi við Umhverfisstofnun. Í hvatningarátakinu var því beint til veiðimanna að hver veiðimaður myndi ekki veiða meira en 15 rjúpur yfir veiðitímann, en sú veiði jafngildir um 70.000 rjúpum. Gott samstarf náðist við skotveiðiverslanir og skotfélög og fékk hvatningarátakið góða kynningu í fjölmiðlum. Óhætt er að segja að skilaboð átaksins hafi komist vel til skila og benda fyrstu veiðitölur og kannanir meðal veiðimanna til þess að þetta hafi gengið eftir innan ásættanlegra marka. Samkvæmt könnun á skilavef Umhverfisstofnunar sögðu 90% skotveiðimanna að átakið hefði haft tilskilin áhrif á sína veiði. Hvatningarátakið fékk styrk úr Veiðikortasjóði og var hann notaður m.a. til þess að prenta kynningarefni og birta auglýsingar.

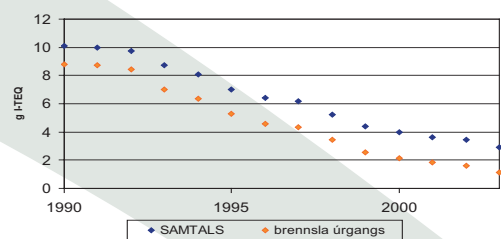
ÚTSTREYMI ÞRÁVIRKRA LÍFRÆNNA EFNA Í ANDRÚMSLOFT

Umhverfisstofnun tók saman í fyrsta skipti árið 2005 upplýsingar um útstreymi þrávirkra lífrænna efna í andrúmsloft vegna athafna og starfsemi á Íslandi. Upplýsingarnar sem unnið var úr voru frá árunum 1990 til 2003. Í samantektinni voru m.a. helstu uppsprettur díoxíns metnar.

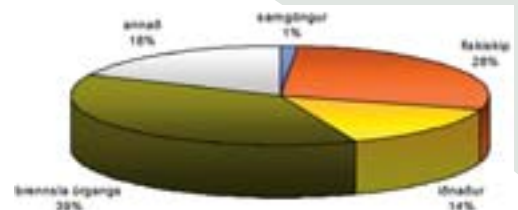
Samantektin leiddi í ljós að heildarútstreymi díoxíns hefur minnkað frá árinu 1990 þar sem dregið hefur verulega úr brennslu sorps og opinni brennslu úrgangs hefur nánast verið hætt. Enn eru þó starfandi brennslustöðvar með lítilli stýringu á bruna og litlum eða jafnvel engum mengunarvarnabúnaði og er díoxínútstreymi frá þessum brennslustöðvum talsvert.

Einnig kom fram í samantektinni að útstreymi díoxíns frá fiskiskipaflotanum er töluvert. Útstreymi díoxíns vegna eldsneytisbrennslu úti á sjó þar sem brennsluoftið inniheldur salt (klór) er mun meira en vegna eldsneytisbrennslu í landi.

Þróun í útstreymi í díoxín 1990-2003

Skipting díoxínútstreymis árið 2003 eftir helstu uppsprettum

STARFSLEYFI OG EFTIRLIT MEÐ OLÍUBIRGÐASTÖÐVUM

Á árinu 2005 voru unnin starfsleyfi fyrir 40 olíubirgðastöðvar á landinu og voru þau auglýst í ársbyrjun 2006. Þetta var gert í samræmi við ákvæði laga nr. 98/2002, um breytingu á lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, en þar kemur fram að „allar olíubirgðastöðvar sem eru starfandi við gildistöku laga þessara skulu hafa gilt starfsleyfi eigi síðar en 31. desember 2005.“ Áður höfðu verið unnin starfsleyfi fyrir tvær nýjar olíubirgðastöðvar sem höfðu tekið til starfa eftir gildistöku laganna. Vegna starfsleyfisvinnslunnar voru flestar olíubirgðastöðvar skoðaðar sem fengið hafa starfsleyfi samkvæmt þessum ákvæðum.

Starfsleyfin setja ramma utan um þau skilyrði sem gilda fyrir starfsemi olíubirgðastöðva með tilliti til umhverfisþátta. Þau snúa fyrst og fremst að vörnum gegn mengun vatns og sjávar, sbr. ákvæði laga nr. 33/2004, um varnir gegn mengun hafs og stranda. Í leyfum þriggja stærstu stöðvanna er fjallað um takmarkanir á losun á bensínufum í andrúmsloft í samræmi við ákvæði reglugerðar nr. 252/1999, um varnir við losun rokgjarna lífrænna efnasambanda (VOC). Flestar birgðastöðvar eru með gasolíu af mismunandi gerð, en einnig eru nokkrar stöðvar með svartolíu og/eða bensín. Á undanförunum árum hafa orðið miklar breytingar á dreifingu og afgangi olíu sem hefur valdið því að birgðastöðum hefur fækkað og þær eru orðnar stærri en áður. Samhliða þeim breytingum hefur veruleg endurnýjun og endurbygging á olíubirgðastöðvum átt sér stað sem gerir það að verkum að varnir og tæknibúnaður er varðar mengunarvarnir eru í samræmi við kröfur dagsins í dag.

VÁTRYGGINGAR VEGNA BRÁÐAMENGUNARTJÓNS

Í 16. gr. laga nr. 33/2004, um varnir gegn mengun hafs og stranda, er það nýmæli að frá og með 1. janúar 2006 ber þeim sem flytja olíu, eiturefni eða hættuleg efni á sjó eða stunda atvinnustarfsemi sem getur valdið bráðamengun sjávar, að vera með tryggingu sem bætir tjón vegna bráðamengunar af völdum starfseminnar fyrir allt að 1 milljón SDR (tæpar 100 milljónir kr.).

Þetta nýja ákvæði er mikilvægt þar sem það tryggir að viðbragðsaðilar við bráðamengun fái greiddan kostnað vegna hreinsunar og annarra viðbragða, auk þess sem það er í anda mengunarbótareglunnar (e. polluter pays principle), þ.e. að sá sem veldur mengun skuli greiða fyrir hreinsun.

Tvær reglugerðir voru birtar á árinu í því skyni að kveða nánar á um þetta ákvæði, þ.e. reglugerðir nr. 1078/2005 um tryggingar skipa og starfsemi á landi vegna bráðamengunar og 1077/2005, þar sem þessu ákvæði var bætt í starfsleyfisreglugerðina (nr. 785/1999). Útgefanda starfsleyfis (Umhverfisstofnun eða heilbrigðisnefnd) skal berast, eigi síðar en 15. febrúar 2006, staðfesting frá starfandi fyrirtækjum um að viðkomandi fyrirtæki hafi slíka tryggingu.

EMAS

Reglugerð nr. 990/2005, um frjálsa þátttöku fyrirtækja og stofnana í umhverfisstjórnunarkerfi Evrópubandalagsins (EMAS), var gefin út á árinu og kom í stað eldri reglugerðar frá árinu 1996.

EMAS stendur fyrir „Eco Management and Audit scheme“ sem þýða má sem umhverfisstjórnunar- og úttektarkerfi. Kerfið byggist í grundvallaratriðum á aðgerðum gæðastjórnunar og auðveldar stjórnendum og öðru starfsfólki að ná tókum á umhverfismálum fyrirtækja og stofnana. Gildir þá einu hvort um er að ræða framkvæmd almennra laga og reglugerða eða þeirra markmiða sem fyrirtæki eða stofnunin hefur sjálf sett sér í umhverfismálum.

Íslensk fyrirtæki hafa enn ekki tekið upp EMAS umhverfisstjórnunarkerfið, en 7 fyrirtæki og stofnanir eru með vottun skv. ISO 14001.

ENDURHEIMT VOTLENDIS

Umhverfisstofnun, nefnd um endurheimt votlendis og Vegagerðin unnu sameiginlega að gerð leiðbeininga um mat á röskun og endurheimt votlendis sem nú hafa verið samþykktar af þessum aðilum. Vegagerðin notar leiðbeiningarnar sem verklagsreglur ef framkvæmdir á hennar vegum kalla á endurheimt votlendis t.d. samkvæmt álit Skipulagsstofnunar vegna mats á umhverfisáhrifum. Leiðbeiningar eru fyrst og fremst miðaðar við röskun votlendis vegna vegagerðar, en þær má nota til viðmiðunar við aðrar framkvæmdir eftir því sem við á. Leggja verður áherslu á að þrátt fyrir að leiðbeiningarnar muni auðvelda vinnu við mat á röskun og endurheimt votlendis og dragi úr matskenndum ákvörðunum mun að sjálfsögðu áfram þurfa að meta ákveðnar votlendisgerðir, sérstaklega ef þær falla ekki innan þess ramma sem kemur fram í leiðbeiningunum.

Í leiðbeiningunum kemur skýrt fram að endurheimt votlendis á að vera mót-vægisáðgerð ef ekki verður hjá því komist að votlendi verði raskað vegna framkvæmda.

NORRÆN MATVÆLARÁÐSTEFNA

Þriðja norræna matvælaeftirlitsráðstefnan fór fram á Íslandi dagana 28. og 29. janúar 2005. Umhverfisstofnun bar hitann og þungann af undirbúningi og framkvæmd ráðstefnunnar, en áður hafa verið haldnar sambærilegar ráðstefnur í Noregi og Svíþjóð. Að hitta samstarfsmenn, hvort sem er héðan eða frá öðrum Norðurlöndum, á ráðstefnum sem þessum hlýtur að teljast mikilvægur þáttur í símenntun og þróun vinnubragða enda hafa ráðstefnurnar skapað grundvöll til tengslamyndunar og skoðanaskipta milli eftirlitsaðila á Norðurlöndunum.

Ferill viðbragða þegar upp kemur grunur um matarsýkingu.

BORÐÆFING VEGNA VIÐBRAGÐSÁÆTLANA UM MATARSÝKINGAR

Dagana 4. og 11. maí var haldin s.k. borðæfing til að æfa viðbrögð vegna matarsýkinga á Íslandi. Þátttakendur í æfingunni voru starfsmenn Heilbrigðiseftirlits sveitafélaga, Embættis yfirdýralæknis, sýklafræðideildar Landsspítalans, Umhverfisstofnunar, sóttvarnalæknis og yfirlæknar heilsgæslustöðva.

Helsta tilefni æfingarinnar var endurskoðun Umhverfisstofnunar og sóttvarnalæknis á viðbragðsáætluninni „Viðbrögð við matarsýkingum“. Á æfingunni var hlutverkum og viðbrögðum deilt niður á þá aðila sem taka á málum þegar upp koma matarsýkingar.

Faraldur af völdum *E. Coli O157* með útbreiðslu víða um land var settur á svið í samræmi við fyrirbyggjandi viðbragðsáætlun og var hún aðlöguð eftir því sem ástæða þótti til.

Æfingin tókst vel og hvöttu fundarmenn sóttvarnalækni til að halda slíka æfingu árlega.

VARNAREFNI Í MATVÆLUM

Á árinu var sótt um faggildingingu á aðferðum til mælinga á 40 varnarefnum sem notuð eru við ræktun grænmetis og ávaxta, en þessi efni geta orðið heilsuspillandi ef þeirra er neytt í of miklu magni. Sænska faggildingarstofan Swedac tók út mæliaðferðirnar og er faggildingin í vinnslu.

PCR GREININGAR VEIRA Í MATVÆLUM

Í maí var haldinn norrænn fundur um veirur í matvælum. Á fundinum var fjallað um greiningar á veirum sem berast með fæðu og vatni. Áhersla var lögð á svokallaðar norro-veirur sem valda oft slæmum hópsýkingum. Það getur verið mjög erfitt og tímafrekt að rækta veirur úr sýnum til að staðfesta uppruna sýkinga. Helstu aðferðir sem notaðar eru til greininga á slíkum veirum byggja á PCR tækni, þar sem erfðaeftni veiranna er magnað upp með sértækum vísium í stað þess að nota tímafrekar ræktunaraðferðir. Með þessari tækni er hægt að greina bæði tilvist og tegund veira í matvælum og neysluvatni. Bornar voru saman mismunandi aðferðir við greiningu veira í matvælum og vatni til að finna sameiginlega aðferð sem öll Norðurlöndin geta notað og sannprófað. Ákveðið var að sameiginlegar PCR greiningar á veirum yrðu þróaðar enn frekar.

SANNPRÓFUN 2JA AÐFERÐA VIÐ MÆLINGAR Á SJÚKDÓMSVALDANDI ÖRVERUM

Á árinu tók Umhverfisstofnun þátt í að sannprófa tvær aðferðir sem notaðar eru við mælingar á sjúkdómsvaldandi örverum. Annars vegar var um að ræða aðferð fyrir *Listeria monocytogenes* og hins vegar aðferð fyrir *Campylobacter*. Báðar aðferðirnar eru afrakstur samvinnu Norðurlandanna innan Norrænu matvælarannsóknarnefndarinnar (NMKL). Það er mjög mikilvægt að nota aðferðir sem hafa verið sannprófaðar og að niðurstöður frá mörgum rannsóknarstofum hafi verið bornar saman. Í aðferðarprófuninni tóku rannsóknarstofur frá öllum Norðurlöndunum þátt og voru mismunandi ræktunaraðferðir, æti, hitastig og ýmislegt fleira prófað. Aðferðin við að greina *Campylobacter* er að hluta til byggð á rannsóknum sem gerðar voru hjá Umhverfisstofnun á árunum 2003 – 2004 og fjölluðu um áhrif frýstingar á *Campylobacter* í kjúklingum.

ÚR TJALDI Í SKÁLA – STYRKUR FRÁ BRESKA SENDIRÁÐINU

Breska sendiráðið veitti á árinu styrk til sjálfbóðaliðastarfs í Skaftafelli. Í Skaftafelli starfar á ári hverju fjöldi sjálfbóðaliða, bæði innlendra og erlendra, og sinna þeir m.a. uppbyggingu göngustíga, lagfæringum og viðhaldi. Sjálfbóðaliðarnir hafa búið þröngt og við erfiðar aðstæður og var styrkurinn því kærkominn og nýttur til að ljúka byggingu skála sem sjálfbóðaliðarnir hafa nú til afnota.

Í tilefni af styrkveitingunni heimsótti breski sendiherrann Alp Mehmet ásamt Sigríði Önnu Þórðardóttur umhverfisráðherra sjálfbóðaliðana í Skaftafelli.

Umhverfisstofnun kann breska sendiráðinu bestu þakki fyrir styrkveitinguna.

STYRKIR ÚR POKASJÓÐI Á.T.V.R OG FRÁ FERÐAMÁLARÁÐI ÍSLANDS

Umhverfisstofnun hefur fengið þrjá styrki úr Pokasjóði Á.T.V.R og að auki styrk frá Ferðamálaráði Íslands. Upphæð styrkja frá Pokasjóði Á.T.V.R var samtals 9,6m kr. og voru styrkirnir notaðir til að gera göngustíg við Gullfoss, stiga í Tófugjá og salernisaðstöðu við Dettifoss. Styrkur Ferðamálaráðs Íslands var samtals 3,0 m kr. Umhverfisstofnun vill koma á framfæri þökkum til Á.T.V.R og Ferðamálaráðs Íslands.

Sigríður Anna Þórðardóttir umhverfisráðherra opnaði formlega endurbættan göngustíg við Gullfoss þann 6. júlí. Göngustígurinn bætir mikið aðgengi ferðamanna að útsýnispalli fyrir ofan fossinn. Með tilkomu göngustígsins hefur aðgengi fatlaðra verið bætt og þeim gert kleift að komast að útsýnispallinum.

Föstudaginn 19. ágúst var nýr stigi upp úr Tófugjá í Ásbyrgi formlega tekinn í notkun. Þessi framkvæmd bætir aðstöðu ferðamanna á vinsælli gönguleið milli Vesturdals og Ásbyrgis.

Á sama tíma var opnuð ný og gjörbreytt snyrtiaðstaða fyrir ferðamenn við Dettifoss austanverðan. Hér er um verulega framkvæmd að ræða þar sem bora þurfti sérstaklega eftir vatni til að geta boðið gestum þjóðgarðsins upp á viðunandi hreinlætisaðstöðu á þessum vinsæla ferðamannastað. Pokasjóður Á.T.V.R. og Ferðamálaráðs Íslands styrktu sameiginlega þessa framkvæmd.

LEYFISVEITINGAR, UMSAGNIR OG STARFSLEYFISSKILYRÐI

LEYFISVEITINGAR

Starfsréttindi – meindýraeyðar: 35
Starfsréttindi – garðaúðarar: 7
Dýrahald í atvinnuskyni: 28
Varp dýpkunarefna: 5

UMSAGNIR VEGNA LEYFISVEITINGA

Skráningar og undanþágur varnarefna: 67
Söluleyfi eiturefna og varnarefna: 12
Leyfi til að kaupa og nota eiturefni: 2
Leyfi til að kaupa og nota varnarefni: 60
Leyfi til íblöndunar bætiefna: 15
Leyfi til notkunar fullyrðinga á umbúðum matvæla: 6
Leyfi til afmarkaðrar notkunar erfðabreyttra lífvera: 7
Leyfi til sleppingar erfðabreyttra lífvera: 1
Heimildir til innflutnings matvæla sem um gilda sérstakar tímabundnar takmarkanir: 160
Samþykkt efni til þrifa- og gerileyðingar: 24
Þingmál: 34

STARFSLEYFI

Útgefin starfsleyfi vegna fiskeldis: 5
Útgefin starfsleyfi vegna fiskimjölsværksmiðja: 3
Útgefin starfsleyfi vegna oliubirgðastöðva: 2
Útgefið starfsleyfi vegna álvers: 1
Útgefin starfsleyfi vegna spilliefna: 2
Útgefið starfsleyfi vegna rafskautaverksmiðju: 1
Útgefin starfsleyfi vegna sorpurðunar: 2

ÚTGÁFA SAMRÆMDRA STARFSLEYFISSKILYRÐA

Starfsleyfisskilyrði fyrir fiskeldi og seiðaeldi á landi
Starfsleyfisskilyrði fyrir fiskeldi í sjó
Starfsleyfisskilyrði fyrir meðferð og vinnslu mjólkur

NOKKUR VERKEFNI ÁRSINS 2005

UMHVERFISFRÆÐSLA FYRIR BÖRN OG UNGLINGA

„Heimurinn minn“ er fræðsluvefur um umhverfismál fyrir börn og unglinga. Á vefnum eru yfir 200 síður af fróðleik um umhverfismál. Þar er fjöldi ljósmynda, teiknaðra mynda, hljóða, myndbanda og verkefna í formi hermíleikja og er allt fræðsluefnið upplesið. Vefurinn er aðallega ætlaður til notkunar í grunnskólum, þó geta allir nýtt sér vefinn hvenær sem er með því að fara á www.heimurinn.is. Í aðalnámskrá grunnskóla er lögð áhersla á umhverfismennt sem mikilvægan þátt í skólustarfi og kennslu ólíkra námsgreina. Vefnum „Heimurinn minn“ er ætlað að vekja börn og unglinga til umhugsunar um umhverfismál og hafa áhrif á viðhorf þeirra til umhverfismála. Vefurinn fræðir börnin um hið sívirka og viðkvæma samspil manns og náttúru, auk hlutverks þeirra sjálfra sem neytendur og þátttakendur í nútímasamfélagi.

Umhverfisfræðslan er fjölbreytt, á vefnum má m.a. finna fróðleik um náttúruvernd, innkaup og umbúðir, orkusparnað, notkun bifreiða, lífræna ræktun, gróðurhúsaáhrif, mengun sjávar, skipulagsmál, úrgang, vatnsvernd, landgræðslu og sjálfbæra þróun.

Efninu er skipt í þrjú aldurstig, yngsta stig, miðstig og efsta stig. Reynt er að hafa framsetningu efnisins grípandi og spennandi með því að flétta saman fræðslu og leik. Í viðamiklum fróðleiksbanka sem fylgir vefnum eru um 200 hugtök tengd umhverfismálum útskýrð.

„Heimurinn minn“ er samstarfsverkefni Umhverfisstofnunar og Námsgagnastofnunar og var verkefnið styrkt með framlagi frá Upplýsingasamfélaginu. Auglýsingastofan Næst ehf. sá um hönnun vefsins í samráði við Námsgagnastofnun og Umhverfisstofnun. Höfundar efnis eru Margrét Júlía Rafnsdóttir, Sigrún Helgadóttir, Björn Valdimarsson og Albert S. Sigurðsson.

ÞJÓÐGARÐURINN SKAFTAFELL

Skaftafellsþjóðgarður var stofnaður 1967 og var þá um 500 km². Höfuðástæða friðunarinnar á þeim tíma var náttúrufræðingur Skaftafells og útsýni af brekkunni við bæinn. Þjóðgarðurinn var stækkaður árið 1984 í um 1.700 km² og náði stækkunin til vatnasviðs Skeiðarár og Grímsvatna. Hugmyndin að baki stækkunarinnar var að þjóðgarðurinn næði til jarðhitans í Grímsvötnum og lands sem er mótað af rennsli Skeiðarár.

Árið 2004 staðfesti þáverandi umhverfisráðherra nýja reglugerð um þjóðgarðinn sem fól í sér þreföldun á flatarmáli hans. Hann er nú 4.807 km² og tekur yfir hálfan Vatnajökul, ásamt gígaröðinni við Laka. Stækkuninni er ætlað að vera skref á þeirri leið að vernda Vatnajökul allan og sem mest af næsta umhverfi hans.

Skaftafellsþjóðgarður er land mikilla andstæðna. Hann einkennist af samspili eldvirkni, jökla og jökuláa. Í þjóðgarðinum sést á einstakan hátt hvernig þessi öfl hafa í sameiningu mótað landið og ennfremur hvernig íbúarnir hafa aðlagð sig hinum óblíðu öflum náttúrunnar. Í Skaftafellsþjóðgarði takast á við mótun landsins eitt mesta jarðhitasvæði jarðar og stærsti jökull Evrópu. Þar eru þrjár af merkustu eldstöðvum jarðar, Grímsvötn, Laki og Öræfajökull og hæsti tindur landsins, Hvannadalshnjúkur.

Landslagseinkenni þjóðgarðsins austan megin eru, auk jökulhettunnar, há og snarbrött fjöll, skriðjökklar og sandar, en nútímahraun vestan megin.

Byggð og gróðurfar í ríki Vatnajökuls hefur tekið miklum breytingum frá landnámi vegna eldgosa, jökulhlaupa og breytinga í loftslagi. Þegar eldgos verða í Vatnajökli koma mikil hlaup í árna sem bera með sér aur og leðu út á sandana. Gróð land hefur horfið undir sanda og ósku og ábúendur, reynslunni ríkari, flúðu með bú sín í skjól upp í brekkur sem standa undir bröttum fjöllum. Í Skaftafelli má sjá minjar um húsagerð fyrri tíma sem var nánast óbreytt frá landnámi og fram á 19. öld.

Þrátt fyrir miklar náttúruhamfarir síðustu 500 ára er dýra- og plöntulíf sunnan undir Vatnajökli fjölskrúðugt og fjölbreytt á landsvisu. Á annað hundruð tegunda blóma- og burknaplantna vaxa á svæðinu og á fjórða tug fuglategunda verpir þar. Hérudin undir jöklinum eru einnig viðkomustaður framandi fugla og skordýra.

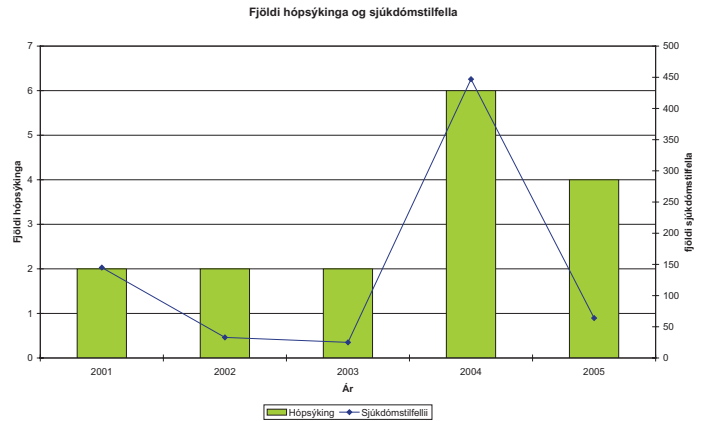
Stjórnstöð þjóðgarðsins er í Skaftafelli. Aðrar starfsstöðvar eru á Kirkjubæjarklaustri og á Höfn.

MATARSÝKLAR OG HÓPSÝKINGAR

Af þeim matvælasýnum sem voru rannsökuð með tilliti til *Salmonella* og *Campylobacter* á árinu reyndust 15 sýni innihalda þessa algengu matarsýkla. Sýklarnir geta valdið alvarlegum heilsuskaða og óheimilt er að neyta eða bjóða matvæli sem innihalda þessar örverur. Saurkólígerlar yfir viðmiðunargildum greindust í 107 sýnum. Eitt tilfelli af *Legionella pneumoniae* (hermannaveiki) greindist á árinu. Sýklafræðideild Landsspítala-háskólasjúkrahúss einangraði bakteríuna úr lungnavökva eins einstaklings sem veiktist. Í framhaldi af því voru tekin vatnssýni og stroksýni og greindist bakterían í stroksýni úr vaski á vinnustað mannsins.

Tilkynnt var um veikindi 72 einstaklinga sem tengdust átta hópsýkingum. Hægt var að staðfesta með vissu að helmingur þessara hópsýkinga var af völdum matarsýkla. Á línuritinu er sýnt hvernig dreifing hópsýkinga og sjúkdómstíffella hefur verið frá árinu 2001 til 2005. Stöplarnir sýna fjölda staðfesta hópsýkinga en línan fjölda sjúkdómstíffella. Veirur voru helstu sjúkdómssvaldar hópsýkinga árin 2001 og 2004 en bakteríur hin árin. Staðfest var að bakteríurnar *Clostridium perfringens* og *Bacillus cereus* orsökuðu eina hópsýkingu á árinu 2005.

EFTIRLITSHANDBÓK FYRIR MATVÆLAEFTIRLIT

Umhverfisstofnun hefur yfirumsjón með opinberu eftirliti Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga með framleiðslu og dreifingu matvæla. Í þessu hlutverki stofnunarinnar felst samræming á túlkun laga og reglugerða og umsjón með framkvæmd eftirlits. Í gegnum tíðina hefur stofnunin, í samvinnu við heilbrigðisfulltrúa, útbúið viðmiðunarræglur fyrir eftirlit og fræðslufni um einstaka eftirlitspætti.

Með ákvæðum gerða sem innleiddar eru í íslenskan rétt á grundvelli EES-samningsins, sem og vegna ábendinga innlendra og erlendra sérfræðinga og hagsmunaaðila, hefur sú krafa verið hert að opinbert eftirlit sé framkvæmt samkvæmt skriflegum verklýsingum. Umhverfisstofnun telur að þessi krafa sé sjálfsögð, enda eru kvaðir af sama meði lagðar á t.d. matvælafyrirtæki. Óháð því hvaða nálgun er notuð skal tryggja að eftirlit sé skilvirkt, að það sé stöðugt að gæðum og framkvæmt á sama hátt hvar sem er á landinu. Til að ná betri yfirsýn yfir verkefnið var ákveðið að útbúa eftirlitshandbók fyrir matvælaeftirlit og hefur verið unnið að gerð hennar undanfarna mánuði. Eftirlitshandbókin hefur eftirfarandi hlutverk:

- að uppfylla kröfur löggjafar
- að uppfylla kröfur varðandi samræmingarhlutverk aðila í löggjöf
- að uppfylla kröfur varðandi hlutverk opinbers eftirlitsaðila í löggjöf
- að skapa sameiginlegan skilning á hlutverki og verkefnum opinberra eftirlitsaðila
- að tryggja sem best hæfni og einsleita framkvæmd opinberra eftirlitsaðila
- að sýna fram á gagnvart 3ja aðila hvernig opinber eftirlitsaðili vinnur og skapa þannig traust út á við
- að vera hvatning til að ná sameiginlegu markmiði.

Allir ofangreindir þættir voru hafðir að leiðarljósi við gerð eftirlitshandbókarinnar.

Fyrsta útgáfa handbókarinnar leit dagsins ljós í lok ársins og er henni skipt upp í 10 kafla. Í grófum dráttum má þó skipta bókinni í þrjá meginþætti; fyrst er fjallað um stjórnskipulag matvælaeftirlits, starfsleyfi og góða starfshætti við framkvæmd eftirlits, síðan er lýst framkvæmd eftirlits á tilteknum stöðum eða við tilteknar aðstæður og að lokum eru í bókinni viðbragðsáætlanir.

Handbókinni er ætlað að þjóna fjölþáttum tilgangi í störfum heilbrigðisfulltrúa, að vera lifandi upplýsingabrunnur og eftir atvikum stoð við ákvarðanatöku við framkvæmd eftirlits.

VÖKTUN EITRAÐRA SVIFÞÖRUNGA Í HAFINU VIÐ ÍSLAND

Þörungablómi af völdum eittraðra svifþörunga hefur verið vaxandi vandamál um allan heim. Talið er að mikið magn næringarefna frá landbúnaði sem berst í sjó ásamt breytingum á hitastigi sjávar kunni að hafa þar áhrif, einnig geta þörungar borist milli svæða m.a. með kjölvatni skipa sem losað er eftir siglingar frá fjarlægum stöðum. Í samræmi við aukna útbreiðslu eittraðra þörunga hefur eitrunum af völdum skelfiskneyslu fjölgað. Þörungarnir eru aðalfæða skelfisks og ef hann nærast á eitruðum þörungum getur eitrið safnast fyrir í honum. Eitrið hefur engin áhrif á skelfiskinn en getur valdið eitrunum í mönnum og dýrum sem neyta hans. Algengustu tegundir eittraðra svifþörunga í sjó eru af ættkvíslunum *Alexandrium*, *Dinophysis* og *Pseudo-nitzschia*. Þrjár gerðir þörunga-eitrunar eru algengastar:

DSP (e. diarrheic shellfish poisoning) niðurgangseitrun. Einkennin eru fremur væg og ekki er talið að varanlegur skaði hljóti af.

PSP (e. paralytic shellfish poisoning) lömunareitrun. Er fátíðari en DSP, en mun alvarlegri. Í alvarlegum tilfellum verður lömun í öndunarfærum sem getur leitt til dauða. Vægari einkenni ganga til baka en taugaskaði ekki.

ASP (e. amnesic shellfish poisoning) minnistapseitrun. Ekkert þekkt tilfelli á Íslandi. Eitrunin getur haft áhrif á taugakerfi og valdið minnistapi og jafnvel dauða.

Víðast hvar í löndunum í kringum okkur er fylgst reglulega með magni eittraðra svifþörunga við strendur og gefnar út viðvaranir ef magn þeirra fer yfir þau hættumörk sem sett hafa verið.

Tilraunir með eldi á skelfiski fara fram á nokkrum stöðum við landið.

Hafrannsóknarstofnun í samvinnu við Fiskistofu, Veiðimálastofnun, Umhverfisstofnun, skelfiskveiðimenn og kræklingaræktendur stóð fyrir vöktun á þessum svæðum. Ákveðið var að vakta eitt svæði þar sem almenningur hefur stundað kræklingatinslu og tók Umhverfisstofnun að sér vöktun í Hvalfirði. Alls voru vöktuð sex svæði við landið, í Breiðafirði, Eyjafirði, Mjóafirði eystri auk Hvalfjarðar og fylgst með magni eittraðra svifþörunga vikulega frá vori og þar til gróður tímabilinu lauk.

Sýnataka í Hvalfirði hófst 22. júlí og lauk 22. desember. Niðurstöður talninga á eitruþörungum sýna að hætta á DSP eitrun í skelfiski af völdum *Dinophysis* tegunda, sem geta valdið DSP eitrun, var til staðar frá miðjum ágúst og fram undir áramót. Það vekur athygli að fjöldi *Dinophysis* tegunda hélst langt yfir viðmiðunarmörkum skelfiskeitrunar fram í desember. Því er hugsanlegt að kræklingur á svæðinu hafi innihaldið DSP eiturefni langt fram eftir vetri. Fjöldi *Pseudonitzschia* tegunda fór einu sinni yfir viðmiðunarmörk á tímabilinu. Tegundir sem valda PSP eitrun fóru ekki yfir viðmiðunarmörk í Hvalfirði sumarið 2005. Sumarið 2005 var frumraun í vöktun svifþörunga hér við land. Að mati þeirra sem stóðu að tilrauninni tókst hún vel. Niðurstöður vöktunar í Hvalfirði benda til þess að full nauðsyn sé á slíkri vöktun.

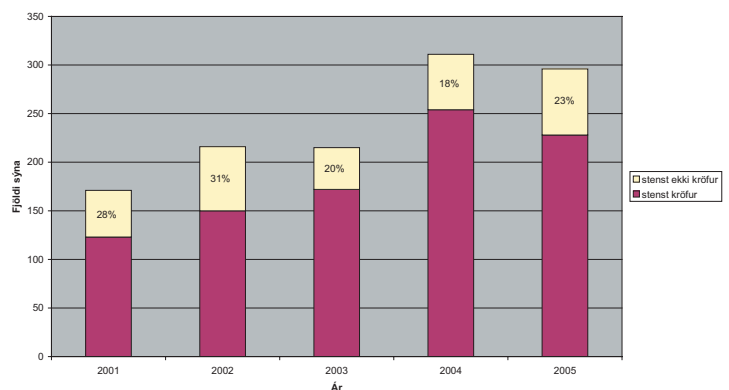
GÆÐI BAÐVATNS

Umhverfisstofnun hefur mælt baðvatnssýni frá árinu 2001. Myndin sýnir fjölda baðvatnssýna sem voru mæld á árunum 2001 til 2005 og hversu stórt hlutfall sýna stóðst ekki kröfur baðvatnsreglugerðar. Þessi sýni voru tekin í ýmsum sundlaugum og heitum pottum á landinu. Rannsakður var heildargerlafjöldi við 37°C, kóligerlar, *Pseudomonas aeruginosa*, sýrustig og klór-magn. Með tilliti til gelrainnihalds var ástand baðvatns árið 2005 slakara en síðustu tvö ár á undan, en hins vegar betra en árin 2001 og 2002. Algengasta ástæða þess að baðvatnssýni stóðst ekki gæðakröfur var of hár gerlafjöldi við 37°C. Einnig innihéldu nokkur sýni of marga kóligerla og *P. aeruginosa*.

Vöktunarstöðvar fyrir eittraða svifþörunga árið 2005.

Gæði baðvatnssýna á árunum 2001 til 2005

GRÆNT BÓKHULD FYRIRTÆKJA

Umhverfisstofnun hefur umsjón með grænu bókhaldi starfsleyfisskyldra fyrirtækja á Íslandi. Grænt bókhald var lög bundið árið 2001 þegar Alþingi samþykkti breytingar þess efnis. Reglugerð nr. 851/2002 um grænt bókhald lýsir nánar útfærslu og kröfum til græns bókhalds auk leiðbeininga sem Umhverfisstofnun hefur gefið út.

Samkvæmt reglugerðinni eiga bókhaldsskyld fyrirtæki að halda grænt bókhald, þ.e. að skrá með reglubundnum hætti alla helstu umhverfisþætti starfseminnar. Fyrir 1. maí ár hvert senda þessi fyrirtæki Umhverfisstofnun eða viðeigandi heilbrigðiseftirliti skýrslu um grænt bókhald fyrrgengins árs. Markmið með grænu bókhaldi er að birta upplýsingar um hvernig umhverfismálum er háttað í starfsemi sem haft getur í för með sér mengun. Ennfremur til að hvetja rekstraraðila til að fylgjast vel með helstu umhverfisþáttum starfseminnar og leitast við að tryggja að þróun hennar sé jákvæð fyrir umhverfið. Tæplega 50 fyrirtæki hafa skilað inn skýrslum um grænt bókhald fyrir árin 2003 og 2004. Um helmingur þeirra eru fiskmjölsverksmiðjur, en einnig stóriðja, fiskeldisfyrirtæki, svínarækt, efnaverksmiðjur og urðunarstaðir, svo eitthvað sé nefnt.

Skýrslur um grænt bókhald má finna á vef Umhverfisstofnunar. Í skýrslum um grænt bókhald koma fram tölulegar upplýsingar um umhverfistengda þætti í starfsemi fyrirtækja. Hægt er að bera saman tölur ár frá ári og meta „grænan árangur“ fyrirtækisins. Einnig er hægt að bera saman frammi- stöðu ólíkra fyrirtækja.

Hlutverk stofnunarinnar er ekki að kanna gæði skýrslna um grænt bókhald, heldur á hún að tryggja að skýrslurnar uppfylli þær kröfur sem til þeirra eru gerðar. Allar skýrslur eru endurskoðaðar af þar til bærum aðilum sem eiga að sjá til þess að bókhaldstölur og fullyrðingar standist. Að öðru leyti er innihald skýrslna um grænt bókhald alfarið á ábyrgð forsvarsmanna þess fyrirtækis sem skýrslan fjallar um.

SAMNINGUR UM ALPJÓÐAVERSLUN MEÐ TEGUNDIR DÝRA OG PLANTNA Í ÚTRÝMINGARHÆTTU

CITES samningurinn er alþjóðlegur samningur um stjórnun og eftirlit á alþjóðlegri verslun með vissar tegundir og afurðir plantna og dýra í útrýmingarhættu. Tilgangur samningsins er að tryggja að ekki sé gengið of nærri þessum tegundum. Meðal þeirra fjölmörgu tegunda sem teljast til CITES tegunda eru filar, nashyminnar, hvítabirnir, tigrisdýr og fleiri tegundir kattardýra, krókóðilar, ýmsar eðlur, antilóputegundir, skjaldbökur, fjöldi skrautfugla, hvalir, styrjur, fjölmargar tegundir kaktusa, orkideur og nokkrar tegundir harðviðar, svo og afurðir og fullunnar vörur úr afurðum þessara tegunda.

Í lok árs 2004 tók gildi reglugerð nr. 993/2004, um framkvæmd samnings um alþjóðaverslun með tegundir villtra dýra og plantna sem eru í útrýmingarhættu. Sækja þarf um CITES leyfi hjá Umhverfisstofnun fyrir alla verslun svo sem inn- og útflutning heildsala, einkaaðila og einnig fyrir flesta minjagripi úr afurðum CITES tegunda.

Á árinu hafa verið veitt leyfi fyrir innflutningi lífsýna úr simpönsum, zebraskinni og fjölda páfagauka. Umhverfisstofnun ber að gera upptæk eintök dýra eða plantna og afurðir þeirra, sem annað hvort hafa verið flutt inn, eða reynt hefur verið að flytja inn með ólöglegum hætti, eða á annan hátt verið farið með andstætt reglum samningsins. Af þeim hlutum sem reynt hefur verið að flytja inn án tilskilinnna leyfa á árinu má nefna krókóðilshaus, filabeisstyttur, feldi ýmissa dýrategunda s.s. tigrisdýrs, ísbjarnar og zebrahests og fjölda uppstoppaðra fugla.

Gert er ráð fyrir að aukinn fjöldi mála muni berast stofnuninni til meðferðar í nánustu framtíð eftir því sem samstarf við tollayfirvöld styrkist. Mikilvægt er að almenningur sé vel upplýstur um tilvist og innihald CITES reglna.

Yfirlit yfir skil á skýrslum um grænt bókhald

Grænt bókhald	Fyrir árið 2003	Fyrir árið 2004
Bókhaldsskyld starfsemi	47	46
Skiluðu á réttum tíma	34	30
Fengu áminningu	13	16

UMHVERFISMAT 2005

Umhverfisstofnun er umsagnaraðili vegna framkvæmda sem falla undir lög um mat á umhverfisáhrifum og fjallaði stofnunin um 75 slíkar framkvæmdir á árinu 2005. Við umsagnir um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda tekur Umhverfisstofnun m.a. mið af staðsetningu framkvæmda og verndargildi viðkomandi svæðis, s.s. hvort framkvæmdir raski minjum á náttúruinjasrá, birkiskógi, votlendi, búsvæði plantna eða dýra á válista, umhverfisverndarsvæði eða útivistarsvæði. Einnig hvort framkvæmdir raski jarðmyndunum og vistkerfum sem njóta skulu sérstakrar verndar samkvæmt lögum um náttúruvernd. Áhrif framkvæmda á landslag og sjónræn áhrif þeirra eru jafnframt mikilvægur þáttur, sem og áhrif á hljóðvist og hvort og þá hversu mikla mengun viðkomandi framkvæmd mun hafa í för með sér.

Fjöldi og skipting erinda sem Umhverfisstofnun bárust á árinu 2005 vegna framkvæmda sem falla undir lög um mat á umhverfisáhrifum.

Tegund verkefnis	Tilkynningarskyldar framkvæmdir	Tillögur að matsáætlun	Matsskýrslur	Stjórnsýslukætur
Fjöldi erinda	54	9	5	7

ÚTREIKNINGAR ARÐS VEGNA HREINDÝRAVEIÐA TENGDIR GAGNAGRUNNI

Umhverfisstofnun hefur umsjón með skiptingu arðs til landeigenda vegna sölu veiðileyfa á hreindýrum. Megintilgangur arðgreiðslna er að greiða landeigendum bætur vegna ágangs hreindýra á land þeirra. Landinu hefur verið skipt upp í 19 ágangssvæði þar sem ágangur hreindýra er talinn svipaður á hverju svæði fyrir sig. Útreikningar arðs taka tillit til þess hversu mörg veiðileyfi eru seld á svæðinu og landeigandi fær greitt felligjald fyrir hvert dýr sem fellt er á hans jörð.

Með tengingu við gagnagrunn er vinnsla við útreikning arðs orðin hraðari og öruggari og hefur haft það í för með sér að allar upplýsingar um einstaka útreikninga eru nú aðgengilegri en áður var.

ENDURBÆTUR Á SKILAVEF OG GAGNASAFNSKERFI

Árið 1999 var byrjað að bjóða upp á rafræn skil á veiðiskýrslum með þeim árangri að í dag skila um 82% veiðimanna veiðiskýrslu á skilavef Umhverfisstofnunar. Á árinu 2005 voru gerðar töluverðar umbætur á skilavefnum sem byggðu m.a. á framförum í hugbúnaðargerð með tilliti til vefsamskipta. Með þessum hugbúnaði geta örfáir starfsmenn haldið utan um gríðarlegt magn gagna.

Öll umsjón með umsóknum um hreindýraveiðileyfi og réttindi leiðsögumanna með hreindýraveiðum eru byggð á þessum gagnagrunni. Um 1.600 umsóknir bárust á árinu um hreindýraveiðileyfi, þar af 98% rafrænt.

ÚTGÁFA UMhverfisvísa hjá Umhverfisstofnun

Hjá Umhverfisstofnun er í undirbúningi endurútgáfa liðlega 40 svokallaðra umhverfisvísa. Umhverfisvísarnir eru valdir með það í huga að þeir lýsi t.d. ástandi í umhverfi, manngerðum áhrifum í umhverfinu eða umhverfisþáttum sem hafi áhrif á heilsu manna eða öryggi matvæla. Þeir byggja á gögnum sem safnað er innan stofnunarinnar eða sem eru fengin frá öðrum stofnunum eða vísindamönnum. Hér má sjá dæmi úr safni umhverfisvísa sem eru í vinnslu hjá stofnuninni.

UMhverfisvísir - Dæmi 1

Vansköpun í nákuðungi af völdum *tribútiltín* (TBT).

Tribútiltín (TBT) er lífrænt tinsamband sem mikið hefur verið notað í botnmálingu skipa. Efninu er ætlað að koma í veg fyrir að þörungar og dýr setjist á botn skipanna og dragi úr ferð þeirra. Efnid var gífurlega vinsælt í upphafi en síðar hefur komið í ljós að TBT hefur margvísleg óæskileg áhrif á umhverfið þar sem það er ákaflega eitrað og veldur vansköpun eða vanþroska hjá mörgum lífverum. Vandamálið hefur verið þekkt allt frá 8. áratug síðustu aldar og hér við land hefur notkun TBT verið bönnuð frá 1990 á skipum styttri en 25 m. Árið 2005 tók bannið til allra skipa. Á efri myndinni, sem sýnir ástand mála á Vestfjörðum, eru gildin í upphafi lægri og þar eru breytingar til batnaðar hraðar, sennilega vegna þess að þar er minna um kaupskip lengri en 25 m samanborið við ástandið í Reykjavík, þar er meiri umferð kaupskipa lengri en 25 m. (upplýsingar frá Kötlu Jörundsdóttur, Jörundi Svavarssyni og Kenneth M.Y. Leung).

UMhverfisvísir - Dæmi 2

Kvikasilfur í þorski á Íslandsmiðum.

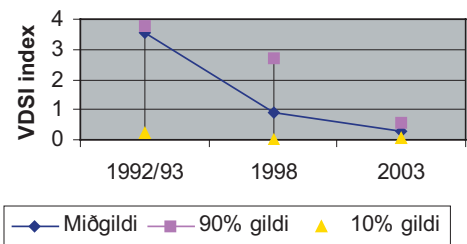
Myndin sýnir meðalstyrk kvikasilfurs í þorski á Íslandsmiðum frá árinu 1990. Leitni til lækkunar á kvikasilfri sem myndin virðist sýna byggir að mestu á hárrí mælingu í byrjun sem gæti skýrst af mæliskekku. Myndin sýnir styrk kvikasilfurs í holdi þorsks sem er sá vefur sem er aðallega nýttur til manneldis. Niðurstöðurnar sýna lág gildi, enda eru viðmiðunarmörk fyrir kvikasilfur í fiskmeti 500 mikrógrömm kvikasilfur per kíló (upplýsingar frá Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins).

UMhverfisvísir - Dæmi 3

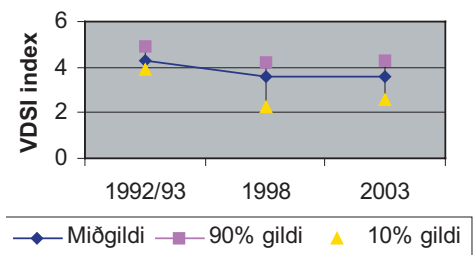
Campylobacter í kjúklingum.

Myndin sýnir annars vegar fjölda staðfesta innlendra *Campylobacter* tilfella í fólki og hins vegar hlutfall *Campylobacter* mengaðra kjúklingasláturhópa. Greinilega sést að *Campylobacter* mengunin í sláturhópum og sýkingar í fólki eru árstíðabundin fyrirbæri, þ.e. rjúka upp yfir sumartímann. Fjöldi tilfella í mönnum lækkar markvisst frá árinu 2000 til ársins 2003, væntanlega vegna samspils þriggja þátta; betra innra eftirlit í kjúklingaeldinu, markvissar aðgerðir og eftirlit hjá Embætti yfirdýralæknis. Árið 2004 sker sig þó úr þessari þróun (upplýsingar frá Embætti yfirdýralæknis og sýklafræðideild Landspítala-háskólasjúkrahúss).

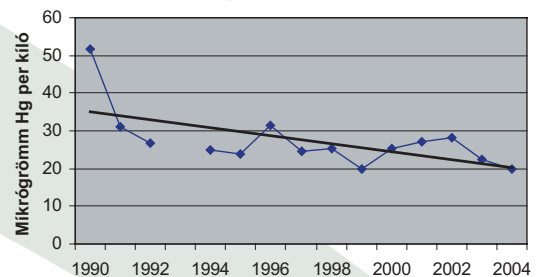
Vansköpun í nákuðungi á Vestfjörðum

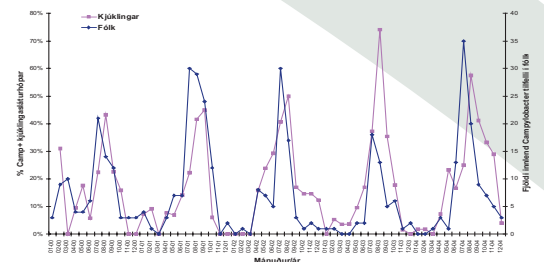
Vansköpun í nákuðungi við Reykjavík

Kvikasilfur í þorski á Íslandsmiðum

Campylobacter í kjúklingum og í fólki 200 - 2004

STARFSMANNAFÉLAG UMVERFISSTOFNUNAR

Starfsmannafélag Umhverfisstofnunar eða SUST var formlega stofnað á fundi þann 24. febrúar 2003. Hlutverk félagsins er að stuðla að kynningu meðal félagsmanna þess, efla samstarf og samvinnu og stuðla að góðum félags- og starfsanda.

SUST stóð fyrir alls 11 viðburðum á árinu. Boðið var upp á tvær helgarferðir – annars vegar vorferð um miðjan maí í Skaftafell og hins vegar haustferð í Bása í Þórsmörk. Í Skaftafelli tóku starfsmenn þjóðgarðsins á móti samstarfsfólki sínu. Farnar voru gönguferðir í þjóðgarðinum og einnig var farin ferð í Ingólfshöfða undir leiðsögn heimamanna. Í Þórsmörkurferðinni var veðrið ekki upp á sitt besta en fólk skemmti sér vel, fór í gönguferðir og grillaði.

Af öðrum viðburðum á vegum SUST má nefna leikhúsferð í Borgarleikhúsið þar sem farið var á leiksýninguna Woyzeck, tvær gönguferðir; skógargönguferð í Fossá og gönguferð um Grafninginn og í ágúst sveppatínsluferð í Heiðmörk.

Fyrir jólin stóð SUST fyrir vinkynningu. Kynnt var jólavín ásamt súkkulaði og villibráðapaté. Jólaballið var svo á sínum stað milli jóla og nýárs. Af öðrum viðburðum á vegum starfsmannafélagsins má nefna björkvöldin að ógleymsdu föstudagskaffinu en þar skiptast starfsmenn á að framreiða kaffi og ljúffengt meðlæti annan hvern föstudag yfir vetrarmánuðina.

VIÐAUKAR

STARFSMENN UMhverfisstofnunar

Eftirtaldir starfsmenn unnu hjá stofnuninni í árslok 2005.

FORSTJÓRI

Davíð Egilson

FJÁRHAGS- OG REKSTRARSVIÐ

Pórey I. Guðmundsdóttir, forstöðumaður
Guðný B. Ármannsdóttir
Hrefna Guðmundsdóttir
Inga G. Aradóttir
Kristbjörg Bjarnadóttir
Kristinn G. Guðnason
Kristín Aðalsteinsdóttir
Kristín J. Ágústsdóttir
Kristín Á. Björnsdóttir
Magnea I. Kristinsdóttir
Sígurlaug Gísladóttir
Svanhvít Bragadóttir
Pórey J. Pétursdóttir
Þórunn E. Karlsdóttir
Þröstur Á. Gunnarsson

FRAMKVÆMDA- OG EFTIRLITSSVIÐ

Helgi Jensson, forstöðumaður
Albert S. Sigurðsson
Birna S. Hallsdóttir
Björn Stefánsson
Brynja Jóhannsdóttir
Cornelis A. Meyles
Egill Þ. Einarsson
Eyjólfur Magnússon
Níels Br. Jónsson
Ólafur A. Jónsson
Rob P.M. Kamsma
Sigrún Guðmundsdóttir
Sigurður B. Finnsson
Sigurrós Friðriksdóttir
Stefán Einarsson

MATVÆLASVIÐ

Elín Guðmundsdóttir, forstöðumaður
Baldvin Valgarðsson
Brynhildur Briem
Grímur Ólafsson
Herdís M. Guðjónsdóttir
Ingólfur Gissurarson
Jóhanna E. Torfadóttir
Jónína Þ. Stefánsdóttir
Sesselja M. Sveinsdóttir

NÁTTÚRUVERNDAR- OG ÚTIVISTARSVIÐ

Árni Bragason, forstöðumaður
Charles J. Goames

Guðbjörg Gunnarsdóttir
Guðríður Þorvarðardóttir
Helga Davíds
Kári Kristjánsson
Margrét Valdimarsdóttir
María Harðardóttir
Njörður Jónsson
Ragnar F. Kristjánsson
Sigprúður S. Jóhannsdóttir
Stefán Benediktsson
Trausti Baldursson
Þorsteinn Hymer

RANNSÓKNARSTOFA

Viggó Þ. Marteinsson, framkvæmdastjóri
Aðalheiður S. Steingrímsdóttir
Anna P. Vignisdóttir
Ásthildur Sigurjónsdóttir
Camilla Eyvindsdóttir
Helgi Sigurjónsson
Héðinn Friðjónsson
Hrólfur Sigurðsson
Margrét Geirsdóttir
Sigurbjörg Ottesen
Sólveig D. Jónsdóttir
Þóra B. Róbertsdóttir

STJÓRNSÝSLUSVIÐ

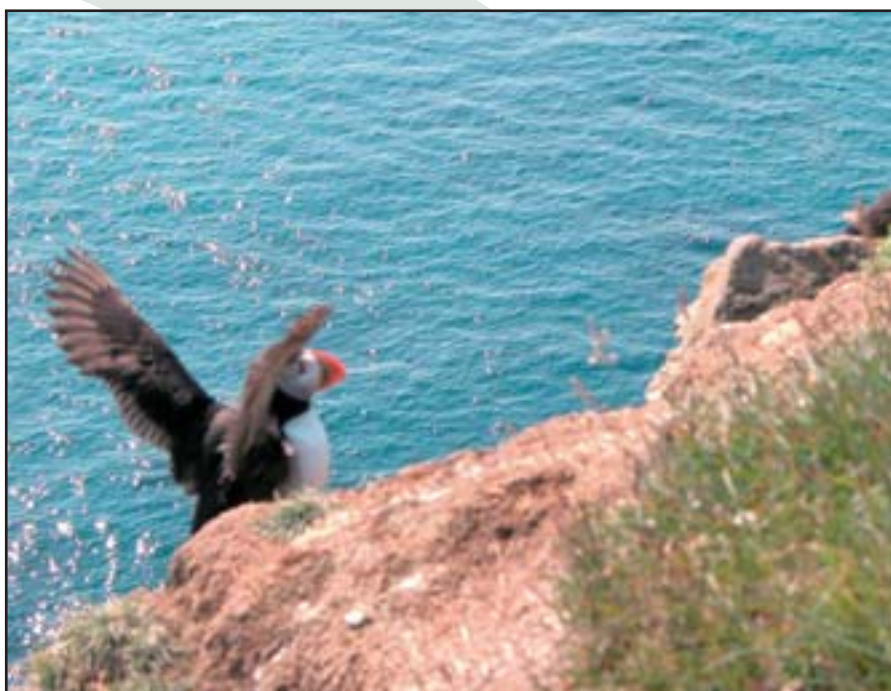
Sigurbjörg Gísladóttir, forstöðumaður
Elín G. Guðmundsdóttir
Gunnlaug H. Einarsson
Haukur R. Magnússon
Heiðrún Guðmundsdóttir
Karl F. Karlsson
Kristján Geirsson
Sigríður O. Jansen
Sigríður Kristjánsdóttir
Þór Tómasson
Össur Kristinsson

VEIÐISTJÓRNUNARSVIÐ

Áki Á. Jónsson, forstöðumaður
Bjarni Pálsson
Edda B. Rögnvaldsdóttir
Einar Guðmann
Jóhann G. Gunnarsson
Ólöf H. Jósefsdóttir

STÖRF ÓBUNDIN SVIÐUM

Gunnar S. Jónsson
Sigurður Ö. Guðleifsson

RITSTÖRF

Eftirfarandi greinar birtust eftir starfsmenn stofnunarinnar í blöðum og tímaritum:

Á réttri leið (um utanvegaakstur)
(Davið Egilson og Árni Bragason)

Dettifossvegur
(Sigbrúður Stella Jóhannsdóttir)

Efnistaka á 21.öld
(Björn Stefánsson)

Efst á baugi varðandi umhverfismál sjávar
(Kristján Geirsson)

Er ávaxtasykur hollari en annar sykur?
(Brynhildur Briem)

Forðist fjölgun hættulegra baktería í þurrmjólk
(Jóhanna E. Torfadóttir)

Framtíð ferðamennsku á friðlýstum svæðum
(Sigbrúður Stella Jóhannsdóttir)

Fráveitur í dreifbýli
(Albert S. Sigurðsson)

Fróðleikur um MSG
(Grímur Ólafsson)

Fræðsluhlutverkið sífellt mikilvægara (um starfsemi Umhverfisstofnunar)
(Hrefna Guðmundsdóttir)

Gerum við hvað sem er til að grennast?
(Steinar B. Aðalbjörnsson)

Hávaði
(Brynja Jóhannsdóttir)

Hlutverk náttúruverndarnefnda
(Hrefna Guðmundsdóttir)

Hreinlætið í lykilhlutverki
(Jóhanna E. Torfadóttir)

Láta sig umhverfismerkingar ekki miklu skipta (um norræna umhverfismerkið)
(Sigrún Guðmundsdóttir)

Loftmengun - hvað finnst þér?
(Þór Tómasson)

Margoft bent á hættuna (skýrsla um loftlagsbreytingar)
(Helgi Jensson)

Menga díselbilar minna?
(Þór Tómasson)

Mengun hafs og stranda
(Kristján Geirsson)

Ofneysla vítamína getur verið skaðleg
(Jóhanna E. Torfadóttir)

Olíuskiljur - Nýir staðlar og bætt hreinsivirkni
(Albert S. Sigurðsson)

Rotþrær og siturlagnir við sumarhús
(Albert S. Sigurðsson)

Sátt um að halda hafinu hreinu og ómenguðu
(Kristján Geirsson)

Starfsleyfi og innra eftirlit stóreldhúsa
(Baldvin Valgarðsson og Grímur Ólafsson)

Svanurinn tryggir gæðin (um norræna umhverfismerkið)
(Sigrún Guðmundsdóttir)

Umhverfisáhrif lífrænna halógensambanda sem notuð eru í kæli- og slökkvikerfum
(Heiðrún Guðmundsdóttir)

Umhverfisfræðsluvefur fyrir börn og unglina
(Albert S. Sigurðsson)

Veidum hóflega í haust
(Áki Á. Jónsson)

Velferð til framtíðar
(Trausti Balduursson)

Þjóðgarðar
(Stefán Benediktsson)

Öryggi leiksvæða
(Hrefna Guðmundsdóttir)

FYRIRLESTRAR

Fyrirlestrarröð stofnunarinnar:

Besta fánlega tækni
(Stefán Einarsson)

Eitraðir þörungar
(Grímur Ólafsson)

Framtíð ferðamennsku í þjóðgördum og friðlýstum svæðum
(Sigbrúður Stella Jóhannsdóttir)

Fullyrðingar í merkingum matvæla
(Brynhildur Briem)

Góð ráð við grillið
(Grímur Ólafsson og Ingólfur Gissurarson)

Hæfniskröfur til skotveiðimanna - Framtíðarsýn
(Einar Guðmann)

Innflutningseftirlit matvæla
(Herdís Guðjónsdóttir)

Leiksvæði - örugg svæði fyrir börnin
(Brynja Jóhannsdóttir)

Meindýravarnir í matvælafyrirtækjum
(Baldvin Valgarðsson)

Menga díselbilar minna
(Þór Tómasson)

Nýjar Evrópureglur um matvælaeftirlit og hollustuhætti - Væntanlegar breytingar
(Elín Guðmundsdóttir)

Nýjar reglur um merkingar matvæla
(Jóhanna E. Torfadóttir)

Olíuskiljur - kynning á nýjum leiðbeiningum um olíuskiljur
(Albert S. Sigurðsson og Egill Þ. Einarsson)

Sæfiefni - hluti af okkar daglega lífi
(Elín G. Guðmundsdóttir)

Öryggi neysluvatns í sumarbústöðum
(Héðinn Friðjónsson)

AÐRIR FYRIRLESTRAR

Áhrif friðlýsinga á landbúnað og byggðaþróun
(Árni Bragason)

Erfðabreytt matvæli
(Jónína Þ. Stefánsdóttir)

Erfðabreyttar plöntur
(Jónína Þ. Stefánsdóttir)

Forsendur friðlýsingar á Borgarholti
(Árni Bragason)

Forsendur verndunar (Surtsey)
(Árni Bragason)

Friðlýsingar og náttúruverndaráætlun (Árni Bragason)	Öryggi leikvallatækja og leiksvæða (Brynja Jóhannsdóttir)	viðbótarbandvef: samkvæmt drögum að reglugerð um kjöt og kjötvörur Rafræn útgáfa
Heimur neðansjávarhveru frá landgrunni niður á djúpsævisbotn og leitinn að örverum fyrir líftækni (Viggó Þ. Marteinson)	GIS web portals (Albert S. Sigurðsson)	UST-2005:03 Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga: Hreinlæti í stóreldhúsum Rafræn útgáfa
Kjöt og kjötvörur – kynning á nýjum reglum fyrir iðnaðinn (Karl F. Karlsson)	Sensitivity map and contingency plan of SW Iceland. (Kristján Geirsson)	UST-2005:04 Veிடidagbók 2005 Prentuð útgáfa
Kælimiðlar og Montrealbókunin (Heiðrún Guðmundsdóttir)	World Heritage Tentative List for Iceland – Nature (Árni Bragason)	UST-2005:05 Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga 2004 Rafræn útgáfa
Lög og reglugerðir um erfðabreyttar lífverur (Jónína Þ. Stefánsdóttir)	NÁMSKEIÐ SEM UMHVERFISSTOFNUN OG STARFSMENN HENNAR ÁTTU HLOT AÐ: Námskeið um endurskoðun á grænu bókhaldi Námskeið um leikvallatæki Námskeið um réttindi heilbrigðisfulltrúa Skotvopnanámskeið Veidikortanámskeið Jarðhitaskóli Sameinuðu þjóðanna Notkun varnarefna í landbúnaði, garðyrkju og við garðaúðun	UST-2005:06 Ársskýrsla UST 2004 Prentuð útgáfa
Lög og reglugerðir um neysluvatn (Elín Guðmundsdóttir)		UST-2005:07 Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga: Örverufræðileg gæði á eggjum, eggjavörum, rjómakremi og rjómobollum Rafræn útgáfa
Matvælaeftirlit á Íslandi – staðan í dag – hvað er á döfinni (Elín Guðmundsdóttir)		UST-2005:08 Integrated monitoring at Litla-Skard, Iceland: project overview 1996-2004 Rafræn útgáfa
Mengun frá skipum (Kristján Geirsson)		UST-2005:09 Mývatn og Laxá (bæklingur, gefinn út á íslensku og ensku) Prentuð útgáfa
Mengun hafs og stranda (Kristján Geirsson)	HELSTU FUNDIR OG RÁÐSTEFNUR Á VEGUM UMHVERFISSTOFNUNAR ÞAR SEM STARFSMENN HENNAR HÉLDU FYRIRLESTRA Ársfundur Umhverfisstofnunar Fundur Umhverfisstofnunar og náttúruverndarnefnda Haustfundur Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga Vorfundur Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga Málþing um akstur utan vega Ráðstefna um hávaða í umhverfi barna	UST-2005:10 Lakagígur, Þjóðgarðurinn Skaftafell (bæklingur, gefinn út á íslensku og ensku) Prentuð útgáfa
Merkingar matvæla, fullyrðingar, íblöndun og fæðubótarefni (Jóhanna E. Torfadóttir)	Auk þess fluttu starfsmenn stofnunarinnar fyrirlestur á fundum erlendis og á norrænum fundum innanlands.	UST-2005:11 National Inventory Report, Iceland 2005: submitted under the United Nations framework convention on climate change Rafræn útgáfa
Montrealbókunin (Heiðrún Guðmundsdóttir)		UST-2005:12 Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga : Örveruástand kjúklinga-kjöts, janúar – júní 2005 Rafræn útgáfa
Ósoneýðandi kælimiðlar, lög og reglugerðir (Heiðrún Guðmundsdóttir)		
Samræmd starfsleyfisráðgjafi fyrir mjólkuriðnað (Albert S. Sigurðsson)		
Vatnsgæðavöktun á Litla Skarði (Albert S. Sigurðsson)		
Viðbragðsáætlanir og áhættumat (Kristján Geirsson)	ÚTGEFIÐ EFNI Skýrslur, bæklingar og upplýsingablöð sem Umhverfisstofnun gaf út á árinu 2005	
Vákort af suður- og vesturströnd Íslands (Kristján Geirsson)	UST-2005:01 UST og HES Samantekt eftirlitsáætlana heilbrigðiseftirlits sveitarfélaganna fyrir matvælaeftirlit árið 2005 Prentuð útgáfa	
Virgni LUK-vefja (Albert S. Sigurðsson)		
Þjónusta við ferðamenn á friðlýstum svæðum (Árni Bragason)	UST-2005:02 Útreikningar á næringargildi, kjötmagni, viðbótarfitu og	

UST-2005:13 Þjóðgarðurinn Skaftafell (bæklingur, gefinn út á íslensku og ensku)
Prentuð útgáfa

UST-2005:14 Eftirlit með varnarefnum í matvælum 2004
Rafræn útgáfa

UST-2005:15 Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga: Örveruástand svínakjöts, apríl - ágúst 2005
Rafræn útgáfa

UST-2005:16 Var dagurinn góður? Fjöldi veiddra rjúpna er ekki forsenda góðrar veiðiferðar
Prentuð útgáfa

UST-2005:17 Uppbygging þjónustusvæðis í mynni Ásbyrgis innan þjóðgarðsins í Jökulsárgljúfrum: Stefnumótun
Prentuð útgáfa

UST-2005:18 Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga: Örveruástand á grænmeti, maí - september 2005
Rafræn útgáfa

UST-2005:19 Eftirlitsverkefni Umhverfisstofnunar og Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga: Örveruástand á grillkjöti og sviðum, júlí - október 2005
Rafræn útgáfa

UPPLÝSINGA- OG STAÐREYNDARIT

Upplýsingar og staðreyndir, nr. 7, janúar 2005

Gæludýr og dýrahald í atvinnuskyni
Prentuð útgáfa

Upplýsingar og staðreyndir, nr. 8, mars 2005
Samningur um alþjóðaverslun með tegundir dýra og plantna í útrýmingarhættu (CITES)
Prentuð útgáfa

Upplýsingar og staðreyndir, nr. 9, maí 2005
Tæming rotþróa.
Prentuð útgáfa

Upplýsingar og staðreyndir, nr.10, júlí 2005
Útfólublá geislun sólar og þynning ósonlagsins
Prentuð útgáfa

Upplýsingar og staðreyndir, nr. 11, október 2005
Mengun frá útiofnum: útiofnar, kamínur, eldstór kurlofnar og kolagrill
Prentuð útgáfa

Upplýsingar og staðreyndir, nr. 12, október 2005
Nýjar reglur um merkingu matvæla
Prentuð útgáfa

ÓNÚMERAÐAR ÚTGÁFUR OG SAMVINNUÚTGÁFUR

Akstur utan vega / Nature protection and driving in Iceland
Prentuð útgáfa

Gestastofa og upplýsingamiðstöð í Ásbyrgi / í samstarfi við Gljúfrastofu
Prentuð útgáfa

Góð ráð við grillið: Örugg matvæli allra hagar
Prentuð útgáfa

Heimurinn minn: Umhverfisfræðsluvefur fyrir börn og unglunga. Unnin af Næst ehf í samráði við fulltrúa frá Umhverfisstofnun og Námsgagnastofnun.
Rafræn útgáfa

Umhverfisstofnun - stefnumörkun.
Febrúar 2005
Prentuð útgáfa

Den 3:e nordiska tillsynskonferensen : sammanfattning : 28-29 januari 2005, Reykjavik, Island
Rafræn útgáfa

Meeting on food supplements – Resumé from discussions.
NMR
Rafræn útgáfa

AUGLÝSINGAR OG REGLUGERÐIR SEM UMHVERFISSTOFNUN VANN AÐ

Auglýsingar og reglugerðir á sviði matvæla, mengunarvarna, efna og efnavöru, hollustuhátta, náttúruverndar og veiðistjórnunar gefnar út á árinu 2005 af umhverfisráðuneyti.

Auglýsing nr. 1150/2005 um friðland í Guðlaugstungum

Auglýsing nr. 1106/2005 um breytingu auglýsingar um takmörkun á innflutningi á tilteknu grænmeti

Reglugerð nr. 1161/2005 um breytingu á reglugerð um mjólk og mjólkurvörur, nr. 919/2002

Reglugerð nr. 1154/2005 um breytingu á reglugerð nr. 728/2004 um fljótandi eldsneyti

Reglugerð nr. 1078/2005 um tryggingar skipa og starfsemi á landi vegna bráðamengunar

Reglugerð nr. 1077/2005 um breytingu á reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun, með síðari breytingum

Reglugerð nr. 1027/2005 um öryggisblöð

Reglugerð nr. 1025/2005 um rokgjörn lífræn

efnasambönd í málningu, lakki og efnum til lakkviðgerða ökutækja

Reglugerð nr. 1024/2005 um breytingu á reglugerð nr. 255/2002 um takmörkun á útstreymi rokkgjarnra lífrænna efna vegna notkunar á lífrænum leysiefnum í tiltekinni starfsemi

Reglugerð nr. 1000/2005 um kortlagningu hávaða og aðgerðaáætlanir

Reglugerð nr. 998/2005 um breytingu á reglugerð um varnarefnaleifar í matvælum
Reglugerð nr. 990/2005 um frjálsa þátttöku fyrirtækja og stofnana í umhverfisstjórnunarkerfi bandalagsins (EMAS)

Reglugerð nr. 978/2005 um breytingu á reglugerð nr. 236/1990, um flokkun, merkingu og meðferð eiturefna, hættulegra efna og vörutegunda sem innihalda slík efni
Reglugerð nr. 929/2005 um breytingu á reglugerð um þjóðgarðinn í Jökulsárgljúfrum nr. 359/1993, með síðari breytingum
Reglugerð nr. 928/2005 um breytingu á reglugerð um þjóðgarðinn Snæfellsjökul, nr. 568/2001

Reglugerð nr. 824/2005 um takmörkun á notkun skaðlegra gróðurhindrandi efna og eða búnaðar á skip

Reglugerð nr. 800/2005 um breytingu á reglugerð nr. 456/1994 um fuglaveiðar og nýtingu hlunninda af villtum fuglum með síðari breytingum

Reglugerð nr. 683/2005 um breytingu á reglugerð um fæðubótarefni, nr. 624/2004

Reglugerð nr. 681/2005 um merkingu innihaldsefna matvæla

Reglugerð nr. 674/2005 um breytingu á reglugerð nr. 941/2002, um hollustuhætti

Reglugerð nr. 607/2005 um breytingu á reglugerð nr. 942/2002, um öryggi leikvalla-tækja og leiksvæða og eftirlit með þeim, með síðari breytingum

Reglugerð nr. 564/2005 um breytingu á

reglugerð nr. 586/2002 um efni sem eyða ósonlaginu

Reglugerð nr. 563/2005 um breytingu á reglugerð um sýnatökur og meðhöndlun sýna

Reglugerð nr. 562/2005 um breytingu á reglugerð nr. 609/1996 með síðari breytingum, um meðferð umbúða og umbúðaúrgangs

Reglugerð nr. 528/2005 um takmarkanir á umferð í náttúru Íslands

Reglugerð nr. 508/2005 um gildistöku tiltekinna gerðar Evrópusambandsins um aðskotaefni í matvælum

Reglugerð nr. 505/2005 um breytingu á reglugerð nr. 121/2004 um varnarefnaleifar í matvælum

Reglugerð nr. 504/2005 um breytingu á reglugerð um efni og hluti úr plasti
Reglugerð nr. 503/2005 um merkingu matvæla

Reglugerð nr. 500/2005 um breytingu á reglugerð um aukefni í matvælum

Reglugerð nr. 478/2005 um breytingu á reglugerð um merkingu næringargildis matvæla, nr. 586/1993

Reglugerð nr. 466/2005 um breytingu á reglugerð nr. 857/1999, um bann við notkun tiltekinna eiturefna og hættulegra efna

Reglugerð nr. 439/2005 um gildistöku tiltekinna gerða Evrópusambandsins um aðskotaefni í matvælum

Reglugerð nr. 431/2005 um breytingu á reglugerð nr. 464/2001, um takmörkun á nikkeli í tilteknum vörum

Reglugerð nr. 414/2005 um breytingu á reglugerð um aukefni í matvælum

Reglugerð nr. 413/2005 um breytingu á reglugerð um bragðefni í matvælum

Reglugerð nr. 385/2005 um breytingu á reglugerð nr. 748/2003 um snyrtivörur, með síðari breytingu

Reglugerð nr. 367/2005 um breytingu á reglugerð nr. 879/2004 um Skaftafellsþjóðgarð

Reglugerð nr. 331/2005 um kjöt og kjötvörur
Reglugerð nr. 224/2005 um gildistöku EES-gerða um umsjón og eftirlit með flutningi úrgangs innan, til og frá Evrópubandalaginu
Reglugerð nr. 56/2005 um breytingu á reglugerð nr. 411/2004 um ýmis aðskotaefni í matvælum

Reglugerð nr. 22/2005 um breytingu á reglugerð nr. 744/2003 um notkun og bann við notkun tiltekinna efna við meðhöndlun á textíl- og leðurvörum

Reglugerð nr. 5/2005 um breytingu á reglugerð nr. 993/2004 um framkvæmd samnings um alþjóðaverslun með tegundir villtra dýra og plantna sem eru í útrýmingarhættu

Einnig voru gefnar út nýjar reglugerðir sem tengjast starfssviði stofnunarinnar:

Reglugerð nr. 554/2005 um samvinnunefnd um málefni norðurslóða

Reglugerð nr. 1123/2005 um mat á umhverfisáhrifum

Reglugerð nr. 1124/2005 um úrvinnslugjald

Reglugerð nr. 1128/2005 um fjárhagslegan stuðning við sveitarfélög vegna einkaframkvæmda (eignar- og rekstrarleigu) á sviði fráveitumála á árinu 2005

Útgefnar gjaldskrár af umhverfisráðuneytinu

Gjaldskrá Umhverfisstofnunar
Gjaldskrá vegna framkvæmdar á samningi um alþjóðaverslun með tegundir villtra dýra og plantna sem eru í útrýmingarhættu.

